

Colònia minera de Sant Corneli

Cercs

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona nord del municipi.

Coordenades:

Latitud: 42.18323
Longitud: 1.85305
UTM Est (X): 405285
UTM Nord (Y): 4670757

Classificació

Número de fitxa 08268 - 60
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL núm. 1012-I, de 13/04/2005
Número inventari si. IPA 3231
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: diversos propietaris
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dc., 16/03/2016 - 01:00

Descripció

La colònia està situada a 990 m d'altitud, en el punt més elevat de tota la zona minera, a prop de la ubicació de l'antiga masia Capdevila, del molí fariner i de l'església de Sant Corneli, que li va donar nom a la colònia. Els edificis que la constituïen eren la cantina, construïda per una empresa italiana que explotava la mina Sant Romà, habitatges plurifamiliars per als miners i les seves famílies, construïts alguns per la mateixa empresa italiana i d'altres per l'empresari basc José Enrique de Olano, un edifici que servia d'habitatge per a Olano i que acollia també les oficines i l'administració de la mina i habitatges per als facultatius i els encarregats, un economat, una escola-convent (l'any 1931 es va convertir en "el Hogar del Minero" i actualment és l'edifici principal del Museu de les Mines), un teatre-cinema, safareigs, farmaciola,...

Tots els habitatges que es van construir a la colònia Sant Corneli eren plurifamiliars. Es varen construir en diferents etapes, essent els més antics de finals del segle XIX, probablement anteriors a 1895, i construïts per l'empresa italiana que explotava aleshores la mina Sant Romà. En conjunt, aquests primers habitatges, en nombre de 24, es concentraven en 2 blocs.

Posteriorment, entre 1901 i 1904, es van construir 2 blocs de 12 habitatges cada un amb WC exterior. Entre 1905 i 1920 s'inicia una nova fase amb la construcció dels blocs més característics de la colònia, coneguts amb el nom de Santa Bàrbara, juntament amb 3 blocs de 3 plantes al carrer Porvenir i 2 blocs més a la zona coneguda com els "Tilos". Fou en aquest període també que l'edifici que utilitzava l'industrial Olano per viure i com oficines fou reformat i reconvertit en 18 habitatges de 54 m² cada un. L'última fase de construcció d'habitatges data dels anys 1950-1955: es van construir 2 nous blocs d'habitatges plurifamiliars de 64 m² al carrer de Santa Cecília. Aquests habitatges ja comptaven amb WC interior i servei d'aigua potable corrent. Un bloc era de 12 pisos i l'altre de 27 i estaven destinats a facultatius i capatassos de la mina.

Els blocs d'habitatges són de planta allargassada. N'hi ha de 12, 14, 17 i 18 pisos, amb accés exterior mitjançant escales transversals o longitudinals. També són exteriors les comunes (els WC) i la carbonera. Les parets són de pedra vista, d'un gruix d'uns 40 cm i estructura de formigó armat, material molt innovador en els anys que es van construir els primers habitatges (1900-1920). Els emmarcaments de portes i finestres estaven fets amb maons. Les teulades són de doble vessant amb teules de ceràmica sobre entallat i cabirons de fusta. Un tret característic d'aquests blocs també és l'alineament repetitiu i successiu de les finestres a la façana principal. En total, la colònia està formada per 18 blocs d'habitatges.

Els pisos eren petits: la majoria dels 263 que es van construir tenien com a màxim 35 m² amb una estructura molt simple. L'espai més gran l'ocupava la cuina-menjador, equipada amb una cuina econòmica, una pica i un armari de racó, i disposaven de 2 o 3 habitacions. La comuna era exterior i no tenien aigua corrent. Hi havia pisos més grans (de 56, 63, 68 i 72 m²) però amb estructura similar. Les reformes efectuades a partir de 1988 van modificar substancialment tant les superfícies com les distribucions dels pisos.

Observacions:

Els edificis de serveis que s'anaren construint al mateix temps que els habitatges presenten idèntiques característiques que aquests: murs gruixuts de pedra, estructura de formigó armat, teulada de doble vessant amb teula àrab i emmarcaments de maó a portes i finestres. Entre aquests edificis destaquen: Un edifici de 430 m² que inicialment estava destinat a teatre i que durant la dècada de 1950 es va convertir en cinema i centre d'activitats lúdiques i festives de la colònia.

Un edifici de 3 plantes construït l'any 1911, de 144 m², que servia d'economat: botiga de queviures, carnisseria, forn de pa, magatzem i un habitatge.

Un edifici de 3 plantes construït l'any 1919 que va començar essent l'escola i el convent de la colònia: a la planta baixa hi havia els menjadors, a la primera planta les aules i la biblioteca i al pis superior hi havia la casa convent de les monges Carmelites. Durant la Segona República, l'any 1931, les monges van abandonar l'edifici i aleshores fou remodelat com a zona d'esbarjo. A partir d'aquest moment va adoptar el nom de "el Hogar del Minero" i s'hi va construir a la primera planta un cafè, al pis superior

un cinematògraf i una barberia i sota teulada una sala de jocs. També s'hi van habilitar dos habitatges. Un edifici de 3 plantes construït l'any 1919 destinat inicialment a les oficines de les mines i que va ser reformat a la dècada de 1930 quan aquests serveis es van traslladar a la colònia de la Consolació. Aquesta reforma va reconvertir l'edifici en habitatges i s'hi va instal·lar una farmaciola que va restar operativa com a dispensari de la colònia fins l'estiu de l'any 1992. El molí fariner i la masia Capdevila que hi havia prop de l'església de Sant Corneli foren reformats i reconvertits també en habitatges. Dins del molí s'hi encabí també la rectoria. Les coordenades corresponen a la plaça Sant Romà, considerada el centre de la colònia.

Història

Les colònies mineres de Cercs es varen projectar i construir a semblança de les colònies tèxtils construïdes a la conca del Llobregat (entre altres llocs) i a les quals havien de facilitar una part del carbó que s'extreia de la mines de l'Alt Berguedà. Són l'únic exemple de colònies mineres que es conserva a Catalunya.

La colònia de Sant Corneli es va començar a construir a finals del segle XIX al costat mateix de la galeria de la mina Sant Romà, que en aquell moment (1885) l'explotava una societat italiana, Garaveti, Vallino, Bovio & Cía. Aquesta empresa va construir els primers edificis que serien l'origen de la colònia Sant Corneli. Aquesta colònia va prendre un gran impuls a partir de 1895, quan José Enrique de Olano va comprar totes les mines de la zona de Cercs i va impulsar la modernització de la seva explotació. Les dificultats en les comunicacions i l'augment de les plantilles de miners i les seves famílies van obligar a construir habitatges i serveis bàsics al peu mateix de les mines. D'aquesta manera, l'empresari basc va compaginar la construcció de les colònies i l'impuls a l'explotació del carbó.

L'any 1920 la colònia minera es trobava ja totalment configurada. De les tres colònies era la més gran i completa tant en nombre d'edificis com de superfície.

A finals de la dècada de 1950 la boca-mina Sant Romà es va tancar. Durant la dècada de 1970 els miners varen anar abandonant els habitatges de les colònies i es varen anar desplaçant cap a nuclis urbans més ben comunicats i amb més serveis. En un termini d'uns trenta anys la població de la colònia va passar d'uns 1.100 habitants a poc més de 200.

L'any 1988 l'empresa Carbones de Berga SA, propietària de la colònia, va posar a la venda els habitatges que foren comprats per molts miners, retornant la vida a la colònia. Paral·lelament, l'Ajuntament de Cercs i la Diputació de Barcelona van invertir per tal de facilitar l'accés als serveis públics bàsics (aigua, llum i clavegueram) i a les comunicacions per carretera.

L'any 1990 l'empresa Carbones de Berga SA va donar a l'Ajuntament de Cercs el conjunt d'edificis que formaven els espais públics de la colònia (l'església, la rectoria, el teatre, "el Hogar del Minero") i es va començar a plantejar el projecte de crear el futur Museu de la Mineria del Berguedà.

Des de l'any 1999 una part de les antigues instal·lacions de la colònia minera de Sant Corneli conformen el Museu de les Mines de Cercs.

Bibliografia

BOIXADER, A. i SERRA, R. (2007): Viure al peu de la mina. Les colònies mineres de Cercs, Cercs i Manresa, Consorci Ruta Minera i Zenobita edicions.

SERRA, R. (1993): "Les colònies mineres de Sant Corneli, Sant Josep i la Consolació (Cercs, Berguedà)", a Treballs de la Societat Catalana de Geografia, número 36, volum VIII, p. 209-225.

SERRA, R. (2005): "Les colònies mineres de Sant Corneli, Sant Josep i la Consolació (Cercs, Berguedà)", a L'Erol, números 86-87, p. 40-44.

